

II RIIGIKOGU

7. istungjärk. **Protokoll nr. 213 (30).** 1925. a.

II Riigikogu koosolek 31. märtsil 1925. a. kell 11 e. l.

Kokku on tulnud 82 Riigikogu liiget.

Walitsuse looshis: töö-hoolekandeminister **Chr. Kaarna**, sõjaminister **J. Soots**, teedeminister **K. Wirma**, haridusminister **H. B. Rahamägi**, kohtuminister **R. Gabrel**, riigikassa juhataja **P. Öpik**.

P ä e w a k o r d:

1. Jaan Poska perekonna ainelise kindlustamise seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

2. Põllumajandusliku laenu seaduse muutmise seadus — II lugemisel.

3. Eesti wabariigi kulude ja tulude eelarwe 1925. a. — II lugemisel.

Koosolekut juhatab esimees **J. Tõnisson**, wahepeal abiesimees **M. Martna**, pärast abiesimees **A. Jürman**.

Sekretäri kohal abisekretäär **J. Piiskar**, pärast abisekretäär **J. Holberg**.

Koosolek algab kell 11.25 min.

1. Päewakorra Juhataja **J. Tõnisson**: Awan Riigikogu koosoleku. Päewakord on Riigikogu liigetele kätte saadetud. Ettepanekuid päewakorra kohta ei ole, loen päewakorra wastuwõetuks.

2. Jaan Poska perekonna ainelise kindlustamise seadus — I lugemisel. Rahaasjanduse komisjoni aruandja **J. Luur**: Ausutatud Riigikogu liikmed! Arwesse wõttes Jaan Poska suuri teeneid Eesti wabariigi ees, määras Asutaw Kogu tema abikaasale ning alaealistele lastele pärast Jaan Poska surma igakuulist riigi pensioni 3 tuhande marga suuruses, kunni riigiametnikkude pensioniseaduse wäljatõetamiseni. Nimetatud pensioninormi määramisel wõeti aluseks tollaegne ligikaudne peawalitsuste juhatajate palk.

Jaan Poska perekonnale riigipensioni wäljamaksmine on sündinud teatud tingimustel, mis Asutawa Kogu poolt 10. detsembril 1920. a. wastuwõetud seadu-

ses ette nähtud. Kui 1921. aastal 19. märtsil riigiteenijate palgad astmetesse jaotati, mille järele esimene palgaaste 6.000 margale kuus wõrdus ja mille järele ka peawalitsuste juhatajad palka said, siis leiti tarwilikuks muuta 18. nowembri 1921. a. seadusega ka Jaan Poska perekonna pensioninormi nõnda, et see norm wastaks riigiteenijate esimese palgaastme normile, see on tema wastaks peawalitsuse juhataja palgale, 6.000 marka kuus. Ühes sellega kustutati maha uuest pensionimääramise seadusest sõnad, et J. Poska perekonna pensioniseadus maksew on kunni riigiametnikkude pensioniseaduse maksamahakkamiseni, sest et juriidiliselt oli selgunud, et Jaan Poska perekonda pensioniseaduse alla wõimalik ei ole wiia. Uue palgaredeli wäljatõetamisel 1922. aasta lõpul, määrati riigiteenijate esimene palgaaste kindlaks 18.000 marga peale kuus, ja sellest ajast on Jaan Poska perekond saanud riigi pensioni riigiametnikkude esimese palgaastme suuruses ja nimelt 18.000 marka kuus. Kuid 1922. aasta 19. detsembri palgaseadus jättis wäljaspoole astmeid peawalitsuste juhatajate palgad, millega juba algusest peale oli kooskõlastatud Jaan Poska perekonna pensioninorm.

Töö-hoolekandeministerium on esitanud nüüd seaduse Jaan Poska perekonna pensioninormi kõrgendamise kohta. Uue seadusega, kui teie, lugupeetud rahwasaadikud, ta wastu wõtate, maksetakse Jaan Poska alaealistele lastele igaihele $\frac{1}{6}$ Wabariigi Walitsuse liikme palgast kuus, see on 6.000 marka, kogusummas 5 lapsele 30.000 marka kuus. Rahaasjanduse komisjon on selle normi heaks kiitnud. Et kadunu riigimehe Jaan Poska alaealiste laste eest hoolitsemine meie aukohus on, siis teen rahaasjanduse komisjoni nimel ettepaneku see seadus I lugemisel wastu wõtta.

Juhataja **J. Tõnisson**: (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on seaduseelnõu esimesel lugemisel wastu wõetud.

Aruandja **J. Luur**: Teen ettepaneku käesolewa seaduse I ja II lugemise

wahel kolmepäewalisest waheajast mitte kinni pidada.

Juhataja **J. Tõnisson:** (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek wastu wõetud.

3. Põllumajandusliku laenu seaduse muutmise seadus — II lugemisel. Rahaasjanduse komisjoni aruandja **O. Köster** kannabette ja eraldi hääletamisel wõetakse wastu nähtawa enamusega seaduseelnõu pealkiri, I ja II osa.

Põllumajandusliku laenu seaduse muutmise seadus.

I.

Põllumajandusliku laenu seaduse („Riigi Teataja“ nr. 51/52 — 1924. a.) § 1. muudetakse järgmiselt:

§ 1. Wabariigi Walitsust wolitatakse tegema wälislaenu kunni sajakuuekümmne miljoni (160.000.000) marga wäärtuseni.

II.

Käesolew seadus hakkab maksma tema wastuwõtmisega.

4. Eesti wabariigi kulude ja tulude eelarwe 1925. a. — II lugemisel. VIII eelarwe-komisjoni kaasaruandja **K. Tonkman** (loeb): Lisa riigi 1925. a. eelarwe juurde.

LAEWASÕIDUAMET.

(Waata lisa nr. 4, weerg 43.)

Aruandja **K. Tonkman:** Teen ettepaneku selle eelarwe-osa lõppu wõtta märkus: „Laewasõiduameti ja sadamatehaste eelarwe järele riigikassa poolt krediite ei awata.“

Juhataja **J. Tõnisson:** Kaasaruandja poolt on ettepanek tehtud wõtta üles märkus: „Laewasõiduameti ja sadamatehaste eelarwe järele riigikassa poolt krediite ei awata.“ Ettepanek on tehtud VIII eelarwe-komisjoni nimel. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek wastu wõetud.

Panen nüüd riigi 1925. a. eelarwe lisa ühes märkusega ettekantud kujul hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on riigi 1925. a. eelarwe lisa ühes märkusega wastu wõetud.

Riigi 1925. a. eelarwe ühtlustamise komisjoni aruandja **K. Kornel:** Koosseisude asjus tahaksin Riigikogu liigete tähelpanu järgmise asjalu peale juhtida. Koosseisud anti üldkomisjoni liigitamiseks, aga tegelikult olid juba koosseisud ette kirjutatud nende summadega, mis ühtlustamise komisjon wastu wõttis ja mida Riigikogu teisel lugemisel on kinnitanud. Wahepeal oli aga rühmade ja walitsuse esitajate waheline nõupidamine, kus otsusele jõuti, et nõnda ülepea-kaela ei maksaks koosseisude liigitamist wast mitte läbi wiia, ja täna otsustas ühtlustamise komisjon walitsuse ettepanekul koosseisude liigitamist eelarwe-korras mitte ette wõtta. Ühtlasi sellega tuleb muidugi asuda seisukohale, et wastawalt tuleks muuta ametnikkude seaduse wastaw paragrahw, mis kõneleb riigiteenistusseaduse maksmapanemisest sellest momendist peale, kui eelarwe-korras on koosseisud liigitatud. Järelikult tuleb Wabariigi Walitsusel esitada wastaw nowell, mis kõneleb riigiteenistusseaduse maksmahakkamisest ja mis muudab selle paragrahwi wastawalt üldkomisjoni otsusele. Wabariigi Walitsus on otsustanud ette wõtta muutmise sel kujul, et riigiteenistusseadus hakkab maksma ühes koosseisude seaduse maksmahakkamisega. Ühtlustamise komisjon wõttis selle teatawaks ja otsustas siis koosseisusid esitada Riigikogule ilma liigitamiseta. Aga arwesse wõttes, et kõik see töö meil wäga rutuliselt pidi minema ja praegu koosseisude esitamisel wäikene wiiwitus on tekkinud, panen mina ette 10-minutiline waheaeg teha ja pärast waheaega asuda koosseisude teisele lugemisele.

Juhataja **J. Tõnisson:** Aruandja poolt on ettepanek tehtud määrata 10-minutiline waheaeg. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek wastu wõetud. Kuulutan 10-minutilise waheaja.

Waheaeg algab kell 11.45 min.

Pärast waheaega jätkub koosolek kell 12.05 min.

Koosolekut juhatab abiesimees **M. Martna.**

Sekretääri kohal abisekretäär **J. Piiskar.**

Juhataja **M. Martna:** Riigikogu koosolek kestab edasi.

Riigiasutuste koosseisud. I eelarwe-komisjoni kaasaruandja T. Kalbus'e puudumise tõttu täidab kaasaruandja kohuseid I eelarwe-komisjoni esimees H. Anniko.

Kaasaruandja **H. Anniko** kannab ette ja nähtawa enamusega wõetakse wastu Riigikogu kantselei koosseis.

(Waata lisa nr. 6, lhk. 1.)

I eelarwe-komisjoni kaasaruandja **J. Jaanis** kannab ette ja nähtawa enamusega wõetakse wastu Riigiwanema, portfelli ministri ja riigikantselei koosseis.

(Waata lisa nr. 6, lhk. 1.)

I eelarwe-komisjoni kaasaruandja **H. Anniko** kannab ette ja nähtawa enamusega wõetakse wastu riigikontrolli koosseis. (Waata lisa nr. 6, lhk. 2.)

II eelarwe-komisjoni kaasaruandja **K. Kornel** kannab ette ja nähtawa enamusega wõetakse wastu rahaministeeriumi koosseis.

(Waata lisa nr. 6, lhk. 2—5.)

III eelarwe-komisjoni kaasaruandja puudumise pärast täidab aruandja kohuseid riigi 1925. a. eelarwe ülitlustamise komisjoni aruandja K. Kornel.

Aruandja **K. Kornel** kannab ette ja nähtawa enamusega wõetakse wastu kaubandus-tööstusministeeriumi koosseis.

(Waata lisa nr. 6, lhk. 6.)

IV eelarwe-komisjoni kaasaruandja **B. Oja** kannab ette ja nähtawa enamusega wõetakse wastu haridusministeeriumi koosseis.

(Waata lisa nr. 6, lhk. 6—11.)

V eelarwe-komisjoni kaasaruandja **K. Tamm** (loeb):

KOHTUMINISTEERIUM.

(Waata lisa nr. 6, lhk. 11—13.)

Kaasaruandja **K. Tamm**: V eelarwe-komisjoni seisukoha kaitseks

teen ettepaneku koosseisu sisse wõtta wangimajade peawalitsuse ülema koht, palgaga 25.200 marka kuus. Ettepaneku kohta olen mina seletust juba andnud.

Juhataja **M. Martna**: Ettepanek on tehtud kohtuministeeriumi koosseisu sisse wõtta wangimajade peawalitsuse ülema koht, palgaga 25.200 marka kuus. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek wastu wõetud. (Hüüded: Ära lugeda!) Hääletan uuesti. (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 20 häält, wastu 22 häält, seega on ettepanek tagasi lükatud. Korra kohta on sõna rkl. Kornel'il.

K. Kornel (rhw.): Minu arwates on siin üks wäike wiperus juhtunud. Meie oleme juba kohtuministeeriumi eelarwe wastu wõtnud, seal kustutasime maha wangimajade peawalitsuse ülema koha ja koosseisud peawad eelarwega kooskõlas olema, sellepärast arwan mina, on see hääletamine täiesti liigne. Ma juba ütlesin härradele Riigikogu liigetele, et kes koosseisudes muudatusi teha tahab, see peab neid esitama wastawa palgaparagrahwi juures. Meil on eelarwe juba II lugemisel wastu wõetud ja järelikult ei saa enam mingisugust muudatust teha.

Juhataja **M. Martna**: Ettepanek on tehtud, ta on hääletatud ja tagasi lükatud. Nüüd on hüütud, et sedelitega hääletada, kuid kindlat ettepanekut ei ole keegi teinud. (K. Kornel, rhw.: See ettepanek ei wõi uuesti hääletamisele tulla.) Asun kohtuministeeriumi koosseisu hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on kohtuministeeriumi koosseis wastu wõetud.

V eelarwe-komisjoni kaasaruandja **J. Luur** kannab ette ja nähtawa enamusega wõetakse wastu siseministeeriumi koosseis.

SISEMINISTEERIUM.

(Waata lisa nr. 6, lhk. 13—15.)

VII eelarwe-komisjoni kaasaruandja **A. Kärner** kannab ette ja nähtawa enamusega wõetakse wastu põllutööstusministeeriumi koosseis.

(Waata lisa nr. 6, lhk. 15—17.)

VIII eelarwe-komisjoni aru-
andja **K. Tonkman** (loeb):

TEEDEMINISTEERIUM.

(Waata lisa nr. 6, lhk. 17—26.)

Kaasaruandja **K. Tonkman**
(loeb):

**Sadamatehaste ametnikkude koosseis
1925. a. peale.**

A. Tehaste walitsus.

Ametinimetus.	Arw.	Kuupalk.
Tehaste juhataja	1	25.200.—
„ „ abi	1	19.500.—
Prokurist	1	15.300.—
Kontoriametnik wanem	1	5.300.—

B. Majandusosakond.

Osakonna juhataja, ühtlasi pearaamatupidaja	1	15.300.—
Raamatupidaja	1	11.700.—
„ „ abi	1	8.700.—
Kontoriametnik I järgu	1	5.000.—
„ II „	1	4.800.—
„ II „	1	4.800.—
„ II „	1	4.800.—
Masinakirjutaja I järgu	1	5.000.—

Arwe- ja palgakontor.

Kontori juhataja	1	9.900.—
„ „ abi	1	7.700.—
Tabelipidaja I järgu	1	5.300.—
„ II „	1	5.000.—
„ II „	1	5.000.—

Järealkalkulatsioon.

Jaoskonna juhataja	1	9.900.—
Wanem tehnik	1	8.700.—
Kalkulaator wanem	1	7.700.—
„ noorem	1	6.800.—
„ noorem	1	6.800.—
Kontoriametnik II järgu	1	4.800.—

Kassa.

Laekahoidja	1	7.700.—
-------------	---	---------

Warustuse büroo.

Laudkonna juhataja	1	9.900.—
Korrespondent asjaajaja	1	8.700.—
Kontoriametnik noorem	1	4.600.—

Ladude raamatupidamine.

Raamatupidaja	1	8.700.—
Wanem arweametnik	1	6.800.—
Arweametnik	1	4.800.—
„	1	4.800.—
„	1	4.800.—
„	1	4.800.—

C. Tehnika osakond.

Osakonna juhataja	1	18.000.—
-------------------	---	----------

Tööstuse juhatus.

Tööstuse juhataja	1	15.300.—
Wanem inseneer	1	13.500.—
Noorem inseneer	1	11.700.—
„ „	1	11.700.—
Kontoriametnik I järgu	1	5.000.—

E. Eelarwe ja tööstuse büroo.

Tehnilise wilumusega ametnik	1	7.700.—
Kalkulaator wanem	1	9.900.—
„ „	1	8.700.—
„ „	1	8.700.—

Joonestuse büroo.

Büroo juhataja	1	15.300.—
Laewa ja masinate kon- struktorid I järgu	1	9.900.—
Laewa ja masinate kon- struktorid I järgu	1	9.900.—
Laewa ja masinate kon- struktorid I järgu	1	9.900.—
Laewa ja masinate kon- struktorid I järgu	1	9.900.—
Laewa ja masinate kon- struktorid I järgu	1	9.900.—
Laewa ja masinate kon- struktorid II järgu	1	8.700.—
Laewa ja masinate kon- struktorid II järgu	1	8.700.—
Joonestaja I järgu (ühtlasi ka kopeerija)	1	8.700.—
Joonestaja I järgu (ühtlasi ka kopeerija)	1	6.800.—
Joonestaja II järgu	1	5.300.—
„ II „	1	5.300.—
„ II „	1	5.300.—
Kontoriametnik I järgu	1	5.000.—

Töökojad.

Walamistöökoja meister	1	9.900.—
Sepatöökoja meister	1	9.900.—
Treiali töökoja meister	1	9.900.—

**Lukusepa- ja tööriistade
töökoda.**

Töökoja meister	1	9.900.—
„ „ abi	1	8.700.—
„ „ „	1	8.700.—
„ „ „	1	8.700.—
Tabelipidaja III järgu	1	4.800.—

Elektromehaanika töökoda.

Töökoja meister	1	9.900.—
Tabelipidaja II järgu	1	5.000.—
Wasesepa töökoja meister	1	9.900.—

K a t e l s e p a t ö ö k o d a.

Töökoja meister	1	9.900.—
„ „ abi	1	8.700.—
Tisleri- ja mudelitöökoja meister	1	9.900.—

D o k i t ö ö k o d a.

Töökoja juhataja	1	15.300.—
Töökoja meister	1	9.900.—
„ „ abi	1	8.700.—
Tabelipidaja I järgu	1	5.300.—

E k s p e d i t s i o o n - p u r j e - t a k l e r i -
m a a l d r i ü h e n d a t u d t ö ö k o j a d.

Meister	1	9.900.—
„ abi	1	8.700.—
Tabelipidaja II järgu	1	5.000.—

J õ u j a a m a d.

Jõujaama meister	1	9.900.—
Kontoriametnik II järgu	1	4.800.—
Telefonist	1	4.600.—
„	1	4.600.—

D. L a d u w a l i t s e j a d j a a b i d.

(W. W. A. Ü. liikmed.)

Laduwalitseja wanem	1	9.900.—
Laduwalitseja	1	7.700.—
„	1	7.700.—
„	1	6.200.—
„	1	6.200.—

E. T u l e k a i t s e j a w a l w e k o r d.

Juhataja	1	8.700.—
----------	---	---------

C. T e r w i s h o i u o s a k o n d.

Wanem arst	1	13.500.—
Welsker wanem, rohu- teadlane	1	7.700.—
Welsker noorem	1	6.800.—

L a e w a s õ i d u a m e t i 1925. a. k o o s s e i s.

Laewasõiduameti juhataja	1	25.200.—
Ujuwate abinõude ülem	1	15.300.—
Pearaamatupidaja	1	11.700.—
Ekspedient	1	9.900.—
Raamatupidaja	1	7.700.—

(Sekretääri kohale asub abisekretäär
J. Holberg.)

T. H. Pool (töer.): Teedeministeeriumi eelarwe-osa II lugemisel arutades wõttis Riigikogu vastu ettepaneku, laia- ja kitsarööpalise teid mitte ühendada, wastawalt sellele on eelarwes ka krediidisummad. Loomulik oleks, et sellega ühenduses parandused ka koosseisudes

ette wõetaks. Teen sellepärast ettepaneku, raudteewalitsuse koosseisudes wastawad parandused teha. Kui see ettepanek vastu wõetakse, oleksid koosseisud kooskõlas eelarwe II lugemisel wastuwõetud summadega.

Juhataja M. Martna: Rkl. Pooli poolt on esitatud järgmine ettepanek: „Panen ette järgmisi parandusi ette wõtta teedeministeeriumi koosseisus:

Riigiraudteede walitsus.

Suurendada:

J u h a t u s j a k a n t s e l e i.

Ametinimetus.	Arw.	Kuupalk.
Raudteeülem	1	28.800.—
Sekretäär	1	11.700.—
Asjaajaja abi	1	6.200.—
Arweametnik II järgu	1	5.500.—
Registraator	1	5.800.—
Wanem kantseleiametnik	2	5.300.—
Warustuslaudkonna juhataja	1	8.700.—
Warustuslaudkonna juhataja abi	1	6.800.—
Tehnik I järgu	1	7.700.—
Kantseleiametnik I järgu	2	5.000.—
„ „ II „	2	4.800.—
Telefonist	2	4.600.—
Käskjalg	1	4.000.—

A r w e o s a k o n d.

Arweosakonna ülem	1	19.500.—
Wanem raamatupidaja	1	13.500.—
Raamatupidaja	3	8.700.—
„ noorem	3	7.700.—
Asjaajaja	1	7.700.—
Wanem arweametnik	3	6.800.—
Arweametnik I järgu	3	6.200.—
„ II „	4	5.500.—
Wanem kantseleiametnik	1	5.300.—
Materjaali jaoskonna juhataja	1	10.800.—
Materjaali jaoskonna juhataja abi	1	9.900.—

P e a k a s s a.

Peakassa juhataja	1	8.700.—
„ „ abi	1	6.800.—

T u l u d e k o n t r o l l.

Juhataja	1	15.300.—
Jaama arwepidamise rewident noorem	1	8.700.—
Noorem raamatupidaja	1	7.700.—
Asjaajaja	1	6.800.—
Wanem arweametnik	1	6.800.—
Arweametnik II järgu	2	5.500.—

Takseerija	1	6.200.—
Wanem kontrolöör	1	10.800.—
Laojuhataja	1	6.200.—
Tasunõudmise lauaülem	1	9.900.—
Kantseleiametnik III järgu	2	4.600.—
„ IV „	2	4.500.—

Terwishoiu osakond.

Wanem arst	1	11.700.—
------------	---	----------

Laod.

Reserwpuulao juhataja	1	5.800.—
Arweametnik I järgu	1	6.200.—
Laojuhataja abi	1	7.700.—

Tee- ja ehitusosakond.

Osakonna ülem	1	21.600.—
Sekretäär	1	6.800.—
Kantseleiametnik II järgu	1	4.800.—
„ III „	3	4.600.—

Tehniline jaoskond.

Joonestaja I järgu	1	5.500.—
--------------------	---	---------

Liinijaoskonnad.

Wanem tehnik	1	8.700.—
Arweametnik II järgu	1	5.500.—

Liikumise osakond.

Osakonna ülem	1	21.600.—
Sekretäär	1	6.800.—
Wanem kantseleiametnik	2	5.300.—
Wanem kantseleiametnik I järgu	2	5.000.—
Wanem kantseleiametnik II järgu	1	4.800.—

Telegraafi jaoskond.

Telefoni ja elektri jaoskonna juhataja	1	11.700.—
Telefoni ja elektri jaoskonna juhataja abi	1	6.200.—
Wanem mehaanik	1	6.200.—

Jaamade tehniline teenistus.

Noorem rongide korraldaja	1	8.700.—
---------------------------	---	---------

Weosakond.

Osakonna ülem	1	21.600.—
Rewident	1	10.800.—
Sekretäär	1	6.800.—

Wähendada:

Peakassa.

Palgamaksja	1	5.800.—
Rahalugeja	1	4.600.—

Liikumise osakonna arwe-
jaoskond.

Arweametnik I järgu	1	6.200.—
„ II „	2	5.500.—

Tee- ja ehitusosakonna arwe-
jaoskond.

Wanem arweametnik	1	6.800.—
Arweametnik I järgu	1	6.200.—

Weosakonna arwejaoskond.

Arweametnik I järgu	1	6.200.—
„ II „	1	5.500.—

Statistikabüroo.

Wanem arweametnik	2	6.800.—
-------------------	---	---------

Terwishoiu osakond.

Kantseleiametnik I järgu	1	5.000.—
Jaoskonna juhataja	1	7.700.—

Tee- ja ehitusosakond.

Kantseleiametnik I järgu	1	5.000.—
--------------------------	---	---------

Warustusosakond.

Tehnik I järgu	1	7.700.—
----------------	---	---------

Weosakond.

Wanem inseneer	1	13.500.—
----------------	---	----------

Tehniline jaoskond.

Wanem tehnik	1	8.700.—
--------------	---	---------

Liiniteenistus.

Mõisaküla tehaste ja weojaoskonna juhataja	1	21.600.—
--	---	----------

K. Tonkman (põl.): Austatud Riigikogu liikmed! Riigikogu poolt wõeti vastu summa, millega teedeministeriumi eelarwe-summasid suurendati selleks, et laia- ja kitsarööpelist raudteed mitte ühendada. Nüüd on rkl. Pool ettepaneku teinud, mille koosoleku juhataja praegu ette kandis. Isiklikult wõin kinnitada, et rkl. Pool'i poolt esitatud koosseis wastab tegelikult praeguse raudteewalitsuse koosseisule, mis teedeministeriumi juures olemas. Esitatud koosseis on läbi waadatud raudteewalitsuse ja teedeministeriumi esitajate juuresolekul ja isiklikult olen selle ka läbi waadanud — komisjoni nimel ei wõi ma kinnitada, et see täiesti õige oleks — ning wõin oma poolt kinnitada, et esitatud koosseisud wastawad täiesti nendele koosseisudele, mis praegu tegelikult olemas. Nii et esitatud koosseisu wõib vastu wõtta.

Juhataja M. Martna: Korra kohta on sõna rkl. Kornel'il.

K. Kornel (rhw.): Mina arwan, et rkl. Pool'i poolt esitatud koosseisu eraldi hääletada waja ei ole samal põhimõttel, mis ma warem ette kandsin. Rkl. Pool'i ettepanek wõeti II lugemisel wastawate palgaparagrahvide juures palgakrediidina wastu, mille tagajärjel koosseis automaatselt juurde tuleb wõtta. Kui taetakse uuesti muudatusi ette wõtta, siis peab ka eelarwes wastawaid summasid vähendama, ning automaatselt vähendama, mis enne suurendatud. (R. Penno, as.: Mispärast meil siis koosseisud üldse olemas on?) Midagi ei ole parata, kui meie ei taha sennist eelarwe arutamise korda rikkuda, siis ei saa teisti.

J. Woiman (sd.): Kõigepealt pean härra Kornel'ile wastu waidlema. Nimelt arwab härra Kornel, et härra Pool'i ettepanek ei peaks üldse hääletamisele tulema. See ei ole sugugi õige kord. Kui koosseisusid üldse ette loetakse ja Riigikogu need wastu wõtab ning wastawad parandused koosseisude juures teeb, siis peab järelikult ka rkl. Pool'i ettepanekut wõtma kui uut ettepanekut. Et esitatud koosseisu palgakrediit wõeti eelarwesse II lugemisel sisse, siis ei tähenda see weel, et sellega oleks automaatselt wastawad ametnikud koosseisudesse wõetud. Lihtsalt palgakrediiti suurendati, aga missugustel põhimõtetel, seda härra Pool oma ettepaneku tegemisel ei põhjendanud ega motiweerinud. Täna esitatud ettepanek tuleks tingimata eraldi hääletamisele, ja kas see wastu wõetakse wõi mitte, oleneb Riigikogust. Kui ettepanek tagasi lükatakse, siis igatahes selle eeldusega, et III lugemisel wõetakse palgakrediidi suurendamine, mis II lugemisel wastu wõetud, uuesti rewideerimisele. Mina juhiksin Riigikogu liigete tähelepanu selle peale, et meie oleme mitu aastat rääkinud koosseisude kärpimisest, koosseisude koondamisest ja vähendamisest ja selles sihis oleme walitsusele andnud erakorralised wolitused, oleme andnud erakorralise seaduse, ja nüüd korruga tuleb uus ettepanek, mis täiesti wastupidine Riigikogu sennisele seisukohale. Nimelt rkl. Pool'i ettepanek sisaldab seda, et juurde wõtta 82 uut ametnikku, vähendada 18 ametnikku, nii et lõpusummas koosseis suureneks 64 ametniku wõrra. Ja seda taetakse kerge käeliigutusega teha. Siin

peab ometi tõsiselt mõtlema esiteks suurendamise enese peale, ja teiseks, peame tõsiselt mõtlema ka selle peale, et meil on laiarööplise raudtee pikkus umbes 800 klm., kitsarööplise — 500 klm., ja kogu selle 1300 kilomeetrilise raudtee jaoks peame 2 raudteewalitsust. Lubage, austatud Riigikogu liikmed, kahelda, et see mitte ökonoomne ei ole. Kui esitatud ettepanek wastu wõetakse, siis ei minda praktilisest seisukohast wälja, waid selle seisukoha taga peitub midagi muud. Tähendatakse selle peale, et kitsarööpline raudtee annab kasu, ja et seal otstarbekohasemalt asju aetakse. Kitsarööplise raudteewalitsuse asjaajamine on lihtsam kui laiarööplise raudtee oma ja sellepärast wiidagu see lihtsam asjaajamine ka laiarööplise raudteewalitsusse. Just ühendamise puhul on minu arwates võimalik lihtsustamist läbi wiia. Rkl. Pool'i ettepanekut wastu wõttes tehakse asjaajamine weel keerulisemaks kui ta senni olnud. Kui selle peale mitu korda tähelepanu on juhitud, et kitsarööpline annab kasu, siis see kasu näib fiktiivne olewat. Kui waatame, missuguses seisukorras kitsarööpline raudtee on, kas seal õigel ajal remonti tehakse, kas seal kapitaalremonti on tehtud, siis peab selle peale eitawalt wastama. Kitsarööplise raudtee puhas sissetulek on, kui nii öelda wõib, mitte õiglasest majapidamisest, waid rööwmajapidamisest saadud. Kui üht raudteed nii eksploateerime, et selle rööpad ära kuluwad, et selle weerev koosseis nii lagunenu on, et üheainsa sõidu peal Tallinnast Pärnu, rongi weerevas koosseisus 4 teljemurdmist ette tuleb, kas on seal siis õigel ajal remonti ette wõetud. Selle juures tuleb tõsiselt kahelda.

(Koosolekut hakkab juhutama abiesimees **A. Jürman**.)

Sellest seisukohast wälja minnes teen III lugemisel wastawad parandus-ettepanekud, et see palgakrediit, mis II lugemisel eelarwesse sisse wõetud, maha kustutada. (J. Holberg, põl.: See ei ole õige seisukoht.) Sellele õigele seisukohale asus ka eelarwe-kommisjon, ja eelarwe-kommisjoni seisukoht oli see, et laia- ja kitsarööplise raudtee walitsused tulewad ühendada. Mina waidlen sarnase koosseisude suurendamise wastu, kus tahetakse juurde wõtta 64 ametnikku.

Walitsuse ettepaneku wastuwõtmis-

sega, mida ka eelarwe-komisjon pooldas, saab koosseisusid vähendada 64 ametniku võrra, ja kui teie härrad põlumehed ei taha neid vähendada, siis ärge rääkige asjaajamise lihtsustamisest ja koosseisude kokkutõmbamisest. Täna seda teie pole mitte näidanud. Sellest seisukohast välja minnes waidlen mina ettepaneku vastu ja nõuan ühtlasi, et härra Pool'i ettepanek tuleks tingimata hääletamisele.

T. Kalbus (töer.): Austatud Riigikogu liikmed! Mina tahtsin tähelpanu juhtida ühe pretsedendi peale, mida meie täna juba oleme läbi teinud. Rkl. Tamm tegi ettepaneku — koosseisu wõtta wangi-
majade peawalitsuse ülema koht. See ettepanek hääletati kord ja pärast nõuti sedelitega hääletamist, kuid Riigikogu juhatus, nimelt Riigikogu koosoleku juhataja, leidis, et tema ei saa enam hääletamisele panna, sest see oleks wastolus otsusega, mis tehtud palgaparagrahwi juures. Nii on üks pretsedent juba loodud. Minu arusaamise järele on härra Kornel'i ettepanek täiesti loogiline ja arusaadaw, ja see peaks õigeaks tunnistatama. Kui aga tahetakse parandusi teha, siis tuleks seda teha kolmandal lugemisel palgaparagrahwide juures, ja kui neid vähendatakse, siis loogiliselt kustutatakse maha ka wastawad parandused koosseisudes. Teisele seisukohale minu arusaamise järele ei saa mitte asuda.

Mis nüüd asja sisusse puutub, siis ma ütlesin ka paar sõna selle ühendamise kohta. Kui nüüd näiteks Riigikogu asub niisugusele seisukohale, et need koosseisud tuleksid maha hääletada, siis kujuneks asi nõnda, et walitsusel on wastaw krediit olemas, kuid ei ole koosseisu, kes raudteed juhiks. Minu arusaamise järele peame meie järjekindlad olema. Üks otsus peaks sennikaua maksew olema, kunni see muudetud ei ole. Kui Riigikogu kolmandal lugemisel asub teisele seisukohale, siis esitatakse wastaw ettepanek, tõmmatakse wastawad krediidid maha ja loomulikult langewad ka need koosseisud välja. Sellepärast arwan mina, et ka praegune koosoleku juhataja peaks sellele seisukohale asuma kui eelmise juhataja, härra Martna, kes teatud pretsedendi löi, Riigikogu ei protesteerinud selle vastu, ja sellepärast peaksime ka nüüd sama seisukoha juurde jääma. Sellepärast on ka härra Kornel'i ettepanek täiesti loogiline ning kooskõlas kõige

tänase tegewusega, mille üle keegi protesteerinud ei ole.

Juhataja A. Jürman: Fakti-
seks märkuseks on sõna rkl. Piiskar'il.

J. Piiskar (is.): Härra Kalbus'e sel-
letuse kohta pean ma järgmist öiendama. Sarnast pretsedenti, nagu härra Kalbus kõneles, ei ole täna olnud. Rkl. härra Tamm'e ettepanek oli hääletamisel ja sai poolt 20 häält, vastu — 22 häält. Keegi selle vastu ei protesteerinud, hüüti küll kohapealt, et nõutakse sedelitega hääletamist, kuid keegi ei teinud sellekohast kindlat ettepanekut. Sellega langes see küsimus iseenesest ära. Oleks aga keegi sedelitega hääletamist otsekohe nõudnud, mida kahjuks ei tehtud, siis ei oleks sellekohardsel juhatajal, Martna'l, midagi selle vastu olnud, et sedelitega hääletamist läbi wiia. Sellest küljest on asi täiesti kodukorraga kooskõlas ja ei ole mingit pretsedenti loodud. Mis aga puutub antud küsimusse, siis on see hoopis teistsugune. Selle palgaparagrahwi juures wõib 10 isesugust koosseisu olla, ja kuidas saab siis küsimust hääletamata otsustada. Iga Riigikogu liige wõib näiteks sõna wõtta ja teha sama palgasumma piirides teistsuguse ettepaneku koosseisu kohta, mispärast ei saa küsimust otsustada hääletamata.

Juhataja A. Jürman: Korra
kohta on sõna rkl. Pool'il.

Th. Pool (töer.): Mina, härrad Riigikogu liikmed, leian ka, et aruandja Kornel'i ettepanek käesolewal juhtumisel õige on. Kui meie asume seisukohale, et meie koosseise lahus eelarwest käsitada, siis peaksime ka ette kujutama, milleni meie sel puhul jõuda wõime. III lugemisel näiteks wõetakse krediit vastu, kuna koosseisud vastu wõetakse mittewastawalt krediididele. Ei ole selles ju weel iseäralikku häda, kui koosseisud wõetakse vastu wäiksemad, aga nad wõidakse vastu wõtta ka märksa suuremad kui krediidid on. Minule näib, et sarnane arutamisiwiis, nagu siin praegu tahetakse läbi wiia, et hääletada koosseise eriti, wõib meid wiia seisukorda, millest meie välja ei pääse. (O. Gustawson, is.: Koosseisud arutatakse ikka lahus.)

Juhataja A. Jürman: Korra
kohta on sõna rkl. Penno'l.

R. Penno (as.): Korra mõttes wõin ma niipalju tähendada, et kui meil tahtakse ilma hääletamata täitsa uusi ettepanekuid läbi wiia, nagu rkl. Kornel seda soowib, siis missuguse absurdumini meie niisugusel korral wõime minna. Keegi soowiks sinna wõib olla inseneere mitte nii palju, selleasemel aga kantselei-ametnikkude arwu suurendada, waadake, see wõimalus wõetakse meilt ära. Nii ei ole kunagi meie talitanud ja ei wõi ka talitada.

Th. Pool (töer.): Mina ei taha käesolewal juhtumisel mitte waielda sisuliselt selle ettepaneku wastu, sest mina seisän arwamisel, et seda küsimust tuleb arutada just raudteewalitsuse eelarwe puhul III lugemisel, kui see küsimus seal jälle päewakorrale kerkib. Ma tahtsin teha waid ühe faktilise märkuse härra Woiman'i kõne kohta, kus ta seletas, et eelarwe-komisjon asub teisel seisukohal, ja et siin ainult üksikud isikud tulewad ettepanekutega wälja. Eelarwe-komisjonis arutati seda küsimust. II lugemisel oli komisjoni enamus raudteede ühendamise poolt, pooled aga wastu; II lugemisel läks läbi ettepanek — raudteid mitte ühendada. III lugemisel aga sai teine pool, kes soowis raudteid ühendada, ülekaalu, mispärast ei wõi siin sugugi kõnelda sellest, nagu oleks olnud siin täitsa juhuslik üksikute isikute poolt tehtud ettepaneku läbiwiimine.

O. Gustawson (is.): Ma pean konstateerima, et härra Pool'i teated selle ettepaneku poolt ja wastu antud häälte kohta mitte õiged ei ole. Kui wiimast korda seda küsimust arutati, siis on antud hääli poolt — 6, wastu — 2. Kui aga härra Pool tuleb ja ütleb, et hääled pooleks läksid, siis on see, õrnalt öeldud, ebatõde. Sellepärast tuleb minu arusaamise järele wõtta teisigi wäiteid, mis toodud selleks, et härra Kornel'i ettepanek igal tingimusel wastu wõtta, wäga ettewaatlikult. Terwe see õnnetus seisab aga selles, et tänawune eelarwe arutamise kord on sootu peapeale pöördud. (K. Kornel, rhw.: Täitsa õige. Üks tõsine mehe sõna.) Warem wõeti meil wastu alati koosseisud enne, ja neile baseerusidki wastawad palgaparagrahwid ning see oli ainuõige tee. Uue korra armust wõetakse nüüd wastu palgaparagrahwid enne ja alles pärast koosseisud. Sellest siis need segadused

ja arusaamatused. Aga olgu asi nii halb kui ta ongi, tuleb algatud suunas ometi minna lõpuni. Härra Pool tegi oma ettepaneku, suurendada riigi raudteewalitsuse eelarwe paragrahwe 1., 2., 3., 7., 8. ja 9. kokku 2.960.000 marga suuruses. Muuseas paneb ta ette § 1. palgasummat 1.766.000 marga wõrra suurendada. Aga sellele ettepanekule ei ole ligi lisatud mitte midagi sarnast, mis näitaks, missugusele koosseisule wastawalt just seesugune palgaparagrahw on saadud. Wõiksin oma poolt esitada ettepaneku, kus punktipealt seesama palgasumma oleks fikseeritud, aga koosseis ometi oleks sootu teine. Raudteewalitsused wõiksimine näiteks jätta lahku, aga ometi wõiksid sellegi juures ühele ülemale aluda nii laia- kui ka kitsarööpalised raudteed. Edasi: wõiksimine wõtta nii- ja niipalju jaamaülemaid, nende abilisi, nii- ja niipalju rööpaseadjaid, sõnalt — koosseisu, mis sootuks erineb härra Pool'i omast, mis aga ometi annab sama palgasumma. Ja mis see kõik ütleb? Aga seda, et ei wõi juttugi olla sellest, nagu oleks härra Pool'i ettepanek absoluutselt ainuõige ning nagu tuleks see ilma pikema jututa hoopis ilma hääletamata wastu wõtta. Sellepärast peab härra Pool'i ettepanek tulema igal tingimusel hääletamisele, ja kuigi see peaks tagasi lükatama, siis tuleb sellest teha III lugemisel palgaparagrahwi juures wastawad järeldused.

K. Kornel (rhw.): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Kõik minu seletused on selle poole sihitud, et meie ükskord jõuaksime nii kaugele, et meie eelarwet wõiksimine arutada kindla korra järele. On halb, kui meie eelarwet nii arutame, et koosseisude juures tehakse juhuslikult ettepanekuid, näiteks koosseisusid suurendada ja ümber paigutada, kuna aga palgaparagrahwid muutmata jääwad. Sel kombel wõime meie palgaredelis suuremaid segadusi esile kutsuda. Pean ütleva, et mina käesolewa aasta eelarwe arutamise wiisiga rahul ei ole, sest arutamise kord on õnnetult maksuma pandud. Wanematekogu tegi natukene ettewaatomatult, et ta seda küsimust ei andnud rahaasjanduse komisjoni kaalumisele. Mina kogu aeg ootasin, et see küsimus tuleb rahaasjanduse komisjoni, kuid korruga loen, et see kord on juba maksuma pandud. Nüüd on üldise aruandja kohus selle järele walwata, et kõgu selle järelekaalumata maksuma pandud aruta-

miswiisiga meie eelarwe arutamine sassi ei läheks. Ma juhin weel kord tähelpanu oma esialgse seletuse peale, kus mina juba ütlesin härradele Riigikogu liigetele: Waadake mu härrad, kui teie tahate koosseisudes muudatusi ette wõtta, siis olge nõnda lahked, tehke ka wastawad ettepanekud palgaparagrahwide juures, neid suurendades wõi vähendades. Härra Pool on tõesti oma ettepaneku natuke puudulikult teinud, oma suurendus-ettepanekutele juurde lisamata jättes koosseisu täienduse nimekirja. Teisest küljest olen mina kahtlemata sel kindlal arwamisel, et see küsimus oli komisjonis arutamisel ja käesolewa aasta eelarwe arutamise põhipanew osa on just see, et Riigikogu walis iseseiswa komisjoni selleks, et just eelarwe arutamise raskuspunkti üksikute komisjonide peale panna. Mina tahtsin tähelpanu juhtida weel selle peale, et kui koosseisud ühtlustamise komisjonis arutamisel olid, siis leidis komisjon, et koosseisude sisuline muutmine kuulub wastawa komisjoni kompetentsi. Minu seletus oli selleks tarwilik, et mitte kellelegi ei wõiks nii tunduda, nagu tahaksime meie Riigikogu üldkoosoleku kompetentsi piirata. Peaasi seisab selles, et meil kindel kord oleks. Kujutage omale ette, et kui praegu hääletamisele tulewad need koosseisud, ja meie lükkame nad tagasi. Kolmandal lugemisel on õigus koosseise uuesti hääletada, ja nüüd wõib nii wälja tulla, et III lugemisel wastaw krediit tõmmatakse maha, koosseisud aga alles jääwad. Tähendab: teie koosseisud annate, aga raha ei anna, wõi otse ümberpöördukt: mõnel teisel juhtumisel teie annate summad, aga koosseise ei anna, millega neid palgaparagrahwe teostada.

Juhataja A. Jürman: Teie räägite ainult korra kohta.

K. Kornel (rhw.): Mul on järjekorras sõna ja ma wõin kõike käsitada.

Juhataja A. Jürman: Teie käsitate praegu ainult korra küsimust, mida aga Teie ega keegi teine üles ei ole tõstnud.

K. Kornel (rhw.): Mina jään oma seisukohale ja arwan, et minu seisukoht peaks selge olema.

K. Tonkman (põl.): Austatud Riigikogu liikmed! Siin tähendati, et eelarwe-komisjonis otsustati raudteed ühendada.

See on õige, et lõpuotsus tehti raudteed ühendada, aga seda küsimust arutati enam kui 3—4 komisjoni koosolekul ja ei wõetud mitte neid motiive aluseks, mis kaaluwad oleksid olnud, et raudteede walitsusi ei oleks tarwis olnud puht majanduslikkudel põhjustel ühendada, waid siin on teised põhjused, mida ma ette tooma ei hakka. Läänud aasta eelarwe arutamise korral selgus, et kitsarööpeline raudtee ennast palju paremini majanduslikult ära tasub, kui laiarööpeline raudtee. Käesolewal aastal, kui majanduslik seisukord kitsarööpisel raudteel mitte halwem ei ole kui läänud aastal ja kus kitsarööpeline raudtee on riigile kasu toonud, ei ole mitte otstarbekohane, et paremal majanduslikul alusel seisew raudteewalitsus saaks halwemal majanduslikul alusel seiswa raudteewalitsusega ühendatud. Sellelt seisukohalt wälja minnes waidlen mina selle wastu. Eelarwe-komisjonis otsustati teisel lugemisel raudteewalitsusi mitte ühendada, kuid korraga III lugemisel täiesti juhuslikult otsustati raudteewalitsusi ühendada. (Hulgalised wahelhüüded kohadelt.)

Juhataja A. Jürman: Palun rahu. Palun kohtadelt mitte rääkida!

K. Tonkman (põl.): Ei mitte, härra Gustawson, sest tehti eelarwe-komisjoni poolt otsuseks raudteewalitsustele ja teedeministeriumile ülesandeks teha koosseise lahus arutama hakata ja lahus esitada eelarwed. Sellelt seisukohalt wälja minnes ei ole õige, et eelarwe-komisjon selle poolt on, et raudteewalitsused tuleksid ühendada, waid lahus, kus oli ära näidatud, et meil ei ole praegu otstarbekohane raudteewalitsusi ühendada. Minu isiklik seisukoht on niisugune, et tuleks tingimata härra Pool'i ettepanek wastu wõtta ja raudteewalitsusi mitte ühendada.

Juhataja A. Jürman: Faktiliseks märkuseks on sõna rkl. Eilman'il.

B. Eilman (is.): Faktilise märkusena wõin mina niipalju tähendada, et see härra Tonkman'i ütetus, nagu oleks Riigikogu teedeministeriumi eelarwe-komisjonis walitsenud meeleolu, et raudteewalitsusi ei tule ühendada, ei wasta mitte tõele. Lugu on tõelikult järgmine: kui esimest korda otsustati raudteewalitsusi mitte ühendada, siis oli komisjoni sellekordne koosseis täitsa juhuslik. Muu-

seas seletas härra Amberg tookord, et tema hääletab raudteewalitsuste mitteühendamise poolt ainult selleks, et teada saada praeguse walitsuse seisukohta, sest raudteewalitsusi ühendada oli eelmise walitsuse otsus, aga praeguse walitsuse otsus oli teadmata. Kuna siis, kui ühendamise küsimust teist korda otsustati, oli üldine meeoleolu raudteewalitsuste ühendamise poolt.

Juhataja A. Jürman: Lõpusõna on aruandjal.

Kaasaruandja K. Tonkman: Ei tarwita.

Juhataja A. Jürman: Teedeministeeriumi koosseisu kohta on esitatud parandus-ettepanekud rkl. Pool'i poolt. Parandus-ettepanek on koosoleku juhataja poolt juba ette kantud. (Hääletataks.) Esitatud paranduse poolt on 18 häält, wastu 20 häält. (Hüüded: Sedelitega!) Nõutakse sedelitega hääletamist. Palun sedelid välja jagada. (Hääletataks.) Hääletamise tagajärjed on järgmised: ettepaneku poolt on antud 21 häält, wastu 27 häält ja erapooletuid — 1, seega on ettepanek tagasi lükatud.

Hääletamisele tuleb teedeministeeriumi koosseis. (Hääletataks.) Teedeministeeriumi koosseisu poolt on antud 13 häält, wastu 13 häält. (Hüüded: Sedelitega!) Palun sedelid välja jagada. (Hääletataks.) Ettepaneku poolt on antud 29 häält, wastu 7 häält, tühje 2, seega on teedeministeeriumi koosseis wastu wõetud.

Rkl. Laarman'i poolt on ettepanek lõpetada koosolek.

K. Kornel (rhw.): Arwesse wõttes seda, et meil järele jäänud on kõigist kahe ministeeriumi koosseisud, mille arutamine mitte enam palju aega ei wõta, räägin mina koosoleku lõpetamise wastu. Sellepärast teeksin mina ettepaneku praegu koosolekut edasi pidada kunni koosseisud II lugemisel wastu wõetud ja siis alles wõiksime koosoleku lõpetada. Sel teel oleks pärast lõunat võimalik juba eelarwe III lugemisele asuda.

Juhataja A. Jürman: Panen ettepaneku hääletamisele koosolek lõpetada. (Hääletataks.) Nähtawa enamusega on ettepanek tagasi lükatud.

J. Tõnisson (rhw.): Austatud Riigikogu liikmed! Praeguse hääletamise juures tundub, et kui meie oma eelarwe

tahame läbi wiia nii õnnelikult, nagu tema arutamine on senni kestnud, siis on kahtlemata tarwis, et meie nende kokkukõnemiste ja kokkulepete põhjal, mis rühmade wahel sündinud, eelarwe arutamise lõpule wiime, et meie tõesti katsuksime kõrwalekalkumisi ära hoida, mis wastolus oleksid nende otsustega, mis Riigikogu eelarwe arutamise puhul juba warem on teinud. Kui meil wastolusid tekiks, siis ei saaks meie koosseisusid mitte kooskõlastada eelarwe arwuliste summadega. (E. Jonas, is.: Kokkuleppest pole kõrwale kallutud!) Silmas tuleks pidada meie seaduseelnõude arutamise juures põhimõtteks wõetud korda, et kui juba on teatud põhimõte wastu wõetud, siis langewad pärastised parandused, mis wastolus on kord wastuwõetud otsusega, iseenesest hääletamiselt ära. Kui meie oleme nüüd eelarwe-summad teatud suuruses üles wõtnud palgaparagrahwide arwul... (J. Piiskar, is.: See läks juhuslikult läbi!) ...siis peab sellega kooskõlas ka koosseisude küsimus otsustatud sama. (J. Piiskar, is.: Aga selle paragrahwi järele on kümned koosseisud wõimalikud, mitte ainult härra Pool'i koosseisud!) Meie üldaruandja on juba algusest saadik deklareerinud, et koosseisud on ette nähtud selle palganormi piirides, mis Riigikogu poolt wastu wõetud. Kui rkl. Pool on eelarwe-summade kohta ettepaneku teinud, siis on ta nende ettepanekute juures ka koosseisude suhtes juba teatawad seisukohad ette wäljendanud. Ta ei ole mitte ainult ettepanekut kindlal kujul wormuleerinud, waid läbirääkimiste juures on ta tähendanud, mis need palgasummad tähendawad. See küsimus on kahtlemata algataja seisukohalt selgitatud.

Kui meie teistes küsimustes ja teiste asutuste koosseisude juures ei taha mitte sellest seisukohast välja minna, et meie palgasummadega kooskõlas koosseisud wastu wõtame, siis ei ole meil võimalust III lugemisel eelarwet jällegi nii lõpulikult wastu wõtta, et kõik tema üksikud osad omawahel kooskõlas oleksid. Kui meie tahaksime oma töö tõesti edukalt ja kawakindlalt lõpule wiia, kui meie ei taha, et meie eelarwe üksikud osad omawahel wastoiusse satuksid, siis soowitan mina selleks, et mitte wiiwitust ei tuleks, eelarwe arutamise juures nende põhimõtete järele käia, mis meie harilikude seaduste arutamise juures makswad on, see tähendab, et kui eelmistes para-

grahwides on teataw põhimõte wastu wõetud, siis ei saa pärastistes paragrahwides mitte enam põhimõtet wastu wõtta, mis sellele eelmisele wastu käib. Sellelt seisukohalt ei tuleks siis ka eelarwe arutamise korra juures, mida ju mitte üksik- asjaliselt ei saadud ette ära määrata, teisiti talitada, waid peaks mõtte poolst selle järele käidama. Meie ei saa ju ainult kirjatähte siin silmas pidada, waid asja sisu ja põhimõte peaks iseenesest selge olema. Sellepärast rõhutan mina just eelarwe lõpuliku wastuwõtmise ja kooskõlla wiimise huwides seda, et meie siin motiweeritud põhimõtte järele peaksime käima. Meie oleme saanud nüüd rutuliselt tegutseda. Kui meie tahame kawakindlalt niisama edasi tegutseda, siis peame oma töö lõpetamisel kindlate põhimõtete järele käima, muidu tuleb meil tõesti III lugemise juures takistusi.

III eelarwe-komisjoni kaasaruandja **J. Jaanis** kannab ette ja nähtawa enamusega wõetakse wastu wälisministee-riumi koosseis.

(Waata lisa nr. 6, lhk. 26—27.)

I eelarwe-komisjoni kaasaruandja **A. Porman** (loeb):

TÖÖ-HOOLEKANDEMINISTEERIUM.

(Waata lisa nr. 6, lhk. 27—28.)

Töö-hoolekandeminister **Chr. Kaarna**: Austatud Riigikogu liikmed! Töö-hoolekandeministeeriumi koosseisud on nüüd nii Riigikogule ette pandud, nagu nad Wabariigi Walitsusele wastuwõtawad on, kuid koosseisudes on siiski üks wiga. Teatawasti on meil ametid, mis seadustega kindlaks on määratud. Niisugused on muuseas osakondade juhatajate ametid. Kui seadus nõuab, et osakonnal peab juhataja olema, siis ei wõi seda ametit koosseisudest wälja jätta, sest wastasel korral ei saa ühegi ametniku peale neid kohuseid panna. Wiga on õieti sellest tulnud, et töö-hoolekandeministeeriumis juba kauemat aega üks osakonna juhatajatest wõi peawalitsuse juhataja on ühtlasi ministri abi. Raha-

lised wäljaminekud on sellega kokku hoitud, et eelarwesse on ainult ühe ameti palgamäär wõetud, aga koosseisudes peawad wormilistel põhjustel mõlemad kohad olema, muidu ei saa ministri abi peale osakonna juhataja kohuseid panna. Sellepärast teen ettepaneku töökaitse osakonna koosseisudesse wõtta juurde I juhataja koht. Krediidi peale see mõju ei awalda. See on ainult wormaalne ettepanek.

Juhataja **A. Jürman**: Lõpusõna on kaasaruandjal.

Kaasaruandja **A. Porman**: Siin tehti ettepanek üks juhataja juurde wõtta palgaga 25.200 marka. Komisjonis oli see ettepanek arutamisel ja komisjon jäi selle seisukoha juurde, et koosseis niisugusel kujul wastu wõtta, nagu ta ette loeti. Kui see ettepanek wastu wõetakse, siis peaks ka wastawalt palgakrediit tõusma. Komisjoni nimel ei saa selle ettepanekuga ühineda.

Juhataja **A. Jürman**: Faktiliseks märkuseks on sõna töö-hoolekandeministril.

Töö-hoolekandeminister **Chr. Kaarna**: Minul oli au osa wõtta kõigist eelarwe-komisjoni koosolekutest. Seal seda küsimust ei arutatud, waid ta jäi nii õelda silmapaari wahle. Arutamisel olid küll teised töökaitse osakonna ametnikkude kohad ja palgad, kuid seda wormaalset asja ei nimetatudki.

Juhataja **A. Jürman**: Töö-hoolekandeministri poolt on ettepanek, töökaitse osakonna koosseisu wõtta „Juhataja... I kuupalgaga 25.200 mk.“ (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek wastu wõetud. Panen hääletamisele töö-hoolekandeministeeriumi koosseisu ühes wastu wõetud parandusega. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on töö-hoolekandeministeeriumi koosseis ühes parandusega wastu wõetud.

Päewakord on läbi. Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 3.15 min.

Algkirjale alla kirjutanud: Riigikogu esimees **J. Tõnisson**.

Abiesimees **A. Jürman**.

Abiesimees **M. Martna**.

Abisekretäär **J. Holberg**.

Abisekretäär **J. Piiskar**.